

Воловник О.В.

*студент 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ЗА ПОРУШЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ

Інститут адвокатури є одним із найважливіших засобів реалізації, захисту та охорони прав і свобод людини і громадянина в демократичній державі. Право на професійну правничу допомогу передбачено в Основному законі нашої держави – Конституції. Тому стан правової захищеності особи на пряму залежить від рівня професійного виконання адвокатами своїх обов'язків.

Зважаючи на важливість соціальної ролі адвокатури, формування робочого процесу навколо безумовного слідування високим етичним стандартам поведінки є необхідною передумовою нормального функціонування даного інституту. Такі стандарти є невід'ємним показником доброчесності та професіоналізму.

Проте, далеко не всі представники даної професії дотримуються цих стандартів під час виконання своїх професійних обов'язків, а інколи й грубо порушують їх, і що особливо неприпустимо, відповідальність за такі дії є недостатньою.

З огляду на зазначене, питання дотримання адвокатської етики є актуальним в умовах триваючої судово-правової реформи в нашій державі і вдосконалення окремих аспектів відповідальності адвоката продиктовані практикою і правовою реальністю сьогодення.

Оскільки порушення адвокатської етики унеможливорює виконання професійних обов'язків та підриває авторитет адвокатури як правозахисного інституту, є доцільним застосування певних заходів впливу. Основним механізмом забезпечення дотримання адвокатом правил професійної етики є інститут дисциплінарної відповідальності адвоката, який регламентується Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі - Закон)(Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/conv>) та Правилами адвокатської етики, затверджені установчим З'їздом адвокатів України від 17 листопада 2012 р. (далі - Правила)(Правила адвокатської етики Затверджені Установчим З'їздом адвокатів України 17.11.12 р. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://vkdka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>)

Правила адвокатської етики слугують обов'язковою для використання адвокатами системою орієнтирів відповідно до основних завдань та принципів діяльності адвокатури, визначених Конституцією, чинним законодавством, а також закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката в дисциплінарному провадженні кваліфікаційно-дисциплінарних комісій.

Підстави притягнення адвоката до відповідальності, види санкцій та порядок накладення визначений виключно Законом. До підстав, відповідно до Закону, належить вчинення дисциплінарного проступку, що виражається у:

- 1) порушення вимог несумісності;
- 2) порушення присяги адвоката України;
- 3) порушення правил адвокатської етики;
- 4) розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення;
- 5) невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків;
- 6) невиконання рішень органів адвокатського самоврядування;
- 7) порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом.

Аналізуючи пункт 7, можна зробити висновок що даний перелік не є вичерпним, оскільки під «порушенням інших обов'язків адвоката» розуміється будь-яке діяння, пов'язане з порушенням адвокатом встановлених в законі обов'язків, за певних умов може бути кваліфіковане як дисциплінарний проступок.

Притягнення до відповідальності здійснюється у дисциплінарному провадженні, яке є процедурою розгляду письмової скарги, що містить відомості про наявність в діях адвоката

ознак дисциплінарного проступку. Здійснюється такий розгляд і, відповідно, ухвалюється рішення про накладення санкцій, органом адвокатського самоврядування – кваліфікаційно-дисциплінарною комісією регіону, за адресою робочого місця адвоката, зазначеного в Єдиному реєстрі адвокатів України.

Відповідно до ч.1 ст. 35 Закону за вчинення дисциплінарного проступку кваліфікаційно-дисциплінарна комісія може застосувати один з таких видів санкцій:

- 1) Попередження;
- 2) Зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року;
- 3) Позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України.

Першим і найлегшим видом покарання є попередження. Дана санкція застосовується до адвоката у випадку не за ганебний поступок чи серйозну помилку, а за дрібну необачність чи недбалість. Застосування даного виду покарання дозволить звернути увагу адвоката на власні промахи і за допомогою самоаналізу усунути їх в майбутньому.

Зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до року має більш негативні наслідки у вигляді відмови від вже укладених угод, втрату ділового іміджу. Однак, дане покарання не завжди сприяє належній переоцінці поведінки адвоката щодо свого проступку, оскільки це може не суттєво впливати на фінансове положення адвоката. Більшість працівників даної галузі не мають вузької спеціалізації в конкретній сфері судочинства. Тому, обмеження будуть стосуватися лише кримінального провадження, оскільки вимоги Кримінального процесуального кодексу України у ч.2 ст. 45 наголошують, що: «захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України або стосовно якого у Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю». Проте, така вимога обмежує діяльність адвоката лише в кримінальному судочинстві, оскільки в цивільних і адміністративних провадженнях він може виступати представником. В переліку осіб, які не можуть виступати представниками в ст. 41 Цивільного процесуального кодексу та ст. 57 Кодексу адміністративного судочинства не має положення щодо осіб, до яких застосоване дисциплінарне стягнення у вигляді зупинення права на зайняття адвокатською діяльністю.

Третім видом дисциплінарної відповідальності адвоката є стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю. Свідоцтво про право зайняття адвокатською діяльністю анулюється, а адвокат підлягає виключенню з Єдиного реєстру адвокатів України. Як і зазначалось раніше, даний вид покарання не зупиняє можливості адвоката виступати представником, тому такий вид покарання не виглядає досить суворим, якщо врахувати той факт, що він застосовується як наслідок системного або грубого порушення правил адвокатської етики, порушення присяги адвоката чи підстав іншого серйозного порушення.

Тому, можна зробити висновок, що вітчизняне законодавство хоч закріпило види дисциплінарних стягнень та механізм його застосування, однак дані стягнення є недостатніми і невідповідними порушенням, які вчиняють адвокати. Таким чином, виникає необхідність аналізу системи дисциплінарних стягнень і доповнення її ефективнішими і дієвими заходами, які б відповідали вимогам справедливості та відповідності.

Цікавим є досвід країн Європи в сфері відповідальності працівників адвокатури. За законодавством Австрії до адвоката можуть бути застосовані такі заходи дисциплінарної відповідальності: письмова догана; штраф на суму до 45 тис. євро; заборона на адвокатську практику на строк до одного року; виключення з адвокатури; моніторинг його діяльності дисциплінарною та адвокатською палатою; заборона на здійснення діяльності в певних або в усіх судах, органах прокуратури або в других органах влади. Якщо адвокат був виключений з адвокатури, палата, членом якої він був, інформує про це Верховний, Адміністративний і Конституційний суди.

У Швейцарії Федеральним законом про адвокатуру передбачене покарання: попередження; догану; штраф до 20 тис. франків; тимчасову заборону на заняття адвокатською діяльністю; постійну заборону на зайняття адвокатською діяльністю.

Відповідно до Федерального уложення про адвокатуру Німеччини передбачені наступні види відповідальності адвоката: попередження; догана; грошовий штраф у розмірі 25 тис. євро; заборона займатися професійною діяльністю на строк від одного року до п'яти років; виключення з адвокатури. До того ж такі види відповідальності як догана і штраф можуть бути застосовані до адвоката одночасно.

Законодавством більшості країн-членів ЄС передбачена цивільно-правова відповідальність адвоката, підстави для якої виникають з неналежного виконання обов'язків адвоката як в судовій сфері, так і при наданні ним інших професійних правових послуг, не пов'язаних з веденням справи в суді.

Відповідно до законів Великобританії, діяльність захисників повинна здійснюватися на договірній основі, а, відповідно, за порушення договірних зобов'язань такий захисник несе відповідальність. Клієнт має право через суд вимагати притягнення винного адвоката до дисциплінарної відповідальності і покладення на нього всіх судових витрат.

Цивільно-правова відповідальність іспанського адвоката у зв'язку з його професійною діяльністю можлива за порушення договірних зобов'язань в результаті недбалості, упущення або обманних дій.

Застосування до адвоката заходів цивільно-правової відповідальності детально врегульовано в законодавстві Франції. Відповідальність передбачена навіть за невеликі помилки.

Також як і адвокати у Франції адвокати Німеччини несуть цивільно-правову відповідальність перед клієнтом і відповідають за будь-яку свою недбалість допущену як за межами судового процесу так і в його межах. (Вільчик, Т.Б. Дисциплінарна відповідальність адвокатів в країнах ЄС та в Україні. // Форум права. - 2015. - № 4. - С. 38-44.)

У зв'язку з цим, доцільним є доповнення переліку дисциплінарних стягнень таким видом дисциплінарної відповідальності як штраф у встановленому законом розмірі, а також впровадження механізму унеможливлення участі адвоката в будь-якому виді судочинства, до якого застосовується санкція у вигляді тимчасової чи постійної заборони заняття адвокатською діяльністю.

Воронцова В.О.

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ

Адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів.

Одним з основних принципів адвокатської професійної діяльності - це обов'язок адвоката зберігати професійну таємницю. Професійна адвокатська допомога не принесе ніяких результатів, якщо між адвокатом і клієнтом не буде досягнуто довірчих відносин та взаєморозуміння. Також клієнт повинен бути абсолютно впевненим, що питання обговорювані з адвокатом, і та інформація, яку він надав адвокатуві будуть збережені як конфіденційні. У рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи від 25 жовтня 2000 р. про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків зазначено, що слід вдаватися до всіх необхідних дій, спрямованих на належне забезпечення конфіденційного характеру взаємин між адвокатом і його клієнтом (п. 6 принципу I), адвокати мають дотримуватися професійної таємниці відповідно до національного законодавства, внутрішніх нормативних актів і професійних стандартів. Будь-яке недотримання принципу професійної таємниці без відповідної згоди клієнта має бути належно покаране.

Тож можна зазначити, що питання адвокатської таємниці повноправно можна охарактеризувати і як юридичні, і як етичні. В правовому полі це питання врегульовано нормативно-правовими актами про адвокатуру, кримінально-процесуальним і цивільно-процесуальним законодавством. Зрозуміло, що етичні норми носять більш загальний характер, тому потребують ще регулювання корпоративними правилами, зокрема правилами професійної етики.